

УДК 595.44

© 2018 Н. Ю. ПОЛЧАНІНОВА, В. Л. ВОЛОШИН

ОГЛЯД НАПРЯМІВ І РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕНЬ УКРАЇНСЬКИХ АРАНЕОЛОГІВ У 2013–2018 рр.

Полчанінова, Н. Ю., Волошин, В. Л. Огляд напрямів і результатів досліджень українських аранеологів у 2013–2018 рр. *Вісник Харківського ентомологічного товариства*. 2018. Т. XXVI, вип. 1. С. 130–139.

За оглядовий період українськими аранеологами було видано 162 наукові роботи, з яких 49 статей і монографій увійшли до міжнародних наукометричних баз даних. Захищено три кандидатські дисертації, підготовлено до захисту четверту. Один рід й 11 видів павуків описані як нові для науки. Більшість публікацій присвячена вивченню аранеофауни України (31%), систематичні роботи складають 14% друкованих праць. Інші напрями досліджень включають географічне розповсюдження павуків, вплив антропогенних факторів на населення павуків природних і трансформованих ландшафтів й урбоекосистем, використання павуків у біоіндикації. 1 рис., 163 назв.

Ключові слова: павуки, наукові дослідження, Україна.

Полчанінова, Н. Ю., Волошин, В. Л. Обзор направлений и результатов исследований украинских аранеологов в 2013–2018 гг. *Изв. Харьк. энт. о-ва*. 2018. Т. XXVI, вып. 1. С. 130–139.

За обзорный период украинскими аранеологами было опубликовано 162 научные работы, из которых 49 статей и монографий вошли в международные наукометрические базы данных. Защищено три кандидатские диссертации, подготовлена к защите четвертая. Один род и 11 видов пауков описаны как новые для науки. Большинство публикаций посвящено изучению аранеофауны Украины (31%), систематические работы составляют 14% печатных работ. Другие направления исследований включают географическое распространение пауков, влияние антропогенных факторов на население пауков природных и трансформированных ландшафтов и урбоэкосистем, использование пауков в биоиндикации. 1 рис., 163 назв.

Ключевые слова: пауки, научные исследования, Украина.

Polchaninova, N. Yu., Voloshyn, V. L. A survey of research directions and scientific results of Ukrainian arachnologists in 2013–2018. *The Kharkov Entomol. Soc. Gaz.* 2018. Vol. XXVI iss. 1. P. 130–139.

During the reviewed period, Ukrainian araneologists published 162 scientific papers; of these, 49 articles and monographs were included in international citation databases. Three candidate (PhD) dissertations were defended; the fourth one was prepared for the defense. One genus and 11 species of spiders were described as new to science. Most of the papers were focused on the study of the araneofauna of Ukraine (31%), systematic works accounted for 14% of publications. Other research directions included spider geographic distribution, the influence of anthropogenic factors on the spider communities of natural and transformed landscapes, araneocomplexes of urboecosystems, and the use of spiders in bioindication. 1 fig., 163 refs.

Keywords: spiders, scientific researches, Ukraine.

Українська аранеологічна спільнота є невеличкою, нараховує лише дванадцять осіб. Проте, сучасні дослідження ведуться у різних напрямках і виходять далеко за межі України.

Останнє зведення з фауни павуків України за даними на 2011 рік нараховує 1 008 видів, зокрема 520 видів вказані для Криму та 537 — для Карпат (Mikhailov, 2013¹). За останні п'ять років проведено детальну інвентаризацію аранеофауни різних регіонів України й окремих природоохоронних територій. Вийшов друком англійською мовою «Каталог павуків Лівобережної України» (Polchaninova, Prokopenko, 2013) та доповнення до нього (Polchaninova, Prokopenko, 2017), в яких наведено дані про розповсюдження та біотопічну приуроченість 728 видів. Найбільш вивченою та багатою видами виявилася підзона різнотравно-дерновиннозлакових степів (562 види), а за адміністративним поділом — Харківська (423 види) та Донецька (499 видів) області. Бібліографічний список містить 383 джерела.

Завдяки плідній праці кримських колег оновлено «Каталог павуків Криму» (Ковблюк, Кастрьгіна, 2015). Він містить 543 види, для яких вказані адміністративні райони та фізико-географічні зони реєстрації у Криму, а також загальну характеристику їхнього ареалу. Список використаних джерел становить 286 найменувань.

На жаль, інші регіони країни досліджені гірше. Утім, відомості про аранеофауну Карпат поповнилися анованим списком павуків Чорногорського масиву — 262 види (Hirna et al., 2015), А. Гірна

¹ Mikhailov, K. G. 2013. The spiders (Arachnida: Aranei) of Russia and adjacent countries: a non-annotated checklist. *Arthropoda Selecta*, Supplement 3, 1–260.

Polchaninova N. Yu. Vasyl Karazin Kharkiv National University,

4, Svobody Sqr., Kharkiv, 01022, UKRAINE; e-mail: polchaninova_n@ukr.net

Voloshyn V. L. Bukovyna State Medical University, 2, Teatralna Sqr., Chernyvtysy, 58000, UKRAINE; Yuriy Fedkovych Chernivtsy

National University, 2, Kotsubynskiy St., Chernyvtysy, 58012, UKRAINE; e-mail: volodimir.voloshin@bsmu.edu.ua

взяла участь у складанні «Червоного списку павуків Карпат» (Gajdoš et al., 2014), ведуться дослідження павуків Волино-Поділля (Гірна, 2013, 2014, 2015), павуків букових лісів (Прокопенко и др., 2014; Прокопенко, Чумак, 2017).

На Буковині здійснено ретроспективний аналіз аранеофауни міста Чернівці за списками видів, зареєстрованих на початку 21-го та 20-го століть. Основою для порівняння слугували збори співробітників кафедри екології та біомониторінгу Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича та праці румунського арахнолога Александру Рошки. У ході роботи проведено ревізію колекції А. Рошки та зібрано власний матеріал у дослідженому регіоні (Федоряк, 2014, 2015; Fedoriak, 2015; Fedoriak, Moskalyuk 2013a, b; Moskalyuk, Fedoriak, 2015). Монографію, присвячену науковій спадщині А. Рошки (Федоряк, 2015), було перекладено румунською мовою (Fedoriak, 2017).

У межах Одеської області узагальнені відомості щодо фауни павуків Нижнього Придунав'я. Зареєстровано 249 видів павуків, досліджено їхній розподіл в екосистемах різного ступеня трансформації, від цілинних степів, заплавлених лісів і луків до агро- та урбоценозів, вивчено добову та сезонну активність павуків і вплив на неї температури повітря, досліджено мінливість лінійних характеристик і діагностичних ознак двох масових видів — *Pardosa lugubris* і *Linyphia triangularis* (Делі, 2014). Багаторічні дослідження у Середньому Подніпров'ї у межах Черкаської, Київської та Полтавської областей дали змогу скласти список у 577 видів павуків, встановити їхній біотопічний розподіл у різних типах луків і лісів, у парках і будівлях, проаналізувати сезонні зміни якісного та кількісного складу угруповань павуків герпетобію, розрахувати показники видового різноманіття та динаміки чисельності статевозрілих особин (Сінгаєвський, 2014). Хорологічний аналіз регіональної аранеофауни наведено в обох роботах.

Постійно додаються невеликі роботи з фауни та екології павуків окремих природних локалітетів Сумської (Полчанинова, 2013), Полтавської (Журавель та ін., 2016; Zhuravel et al., 2016), Харківської (Полчанинова, 2015), Дніпропетровської (Прокопенко, Жуков, 2017, 2018), Донецької областей (Пономарєв и др., 2016, 2017). Поновлення видових списків павуків півночі України наразі значно відстає від решти території (Сінгаєвський и др., 2015).

Цілком очікувано, що особливу увагу привертають природоохоронні об'єкти. Добре вивчені заповідники Криму. За п'ять років значно поповнені списки павуків Кримського (Ковблюк, 2013), Опускського (Ковблюк, 2015), Казантипського (Ковблюк и др., 2015) заповідників, підведено підсумок багаторічного колективного дослідження видового складу, біотопічної приуроченості та фенології павуків Карадазького заповідника (Ковблюк и др., 2016). На Кара-Дазі знайдено 344 види павуків, це найбільш досліджена та багата локальна фауна в Україні. Проведений зоогеографічний аналіз дав авторам змогу висунути гіпотезу щодо геологічного часу та шляхів проникнення у Крим представників різних ареалогічних груп павуків; для 71 виду з цього списку межа географічного ареалу проходить у Криму.

На материковій Україні науково-дослідні роботи з вивчення фауни та населення павуків проведені в національних природних парках «Ужанський» (Гірна та ін., 2015), «Хотинський» (Федоряк та ін., 2013, Федоряк, Марко, 2014а, б), «Вижницький» (Федоряк та ін., 2015), «Бузький Гард» (Polchaninova et al., 2017), «Міжріченський» (Сінгаєвський и др., 2015), «Пирятинський» (Сінгаєвський, 2014), «Дворічанський» (Полчанинова, 2014), у заповіднику «Кам'яні Могили» (Прокопенко, Полчанинова, 2017) та у «Хомутівському степу» спільно з «Меотідою» (Прокопенко, Савченко, 2016б), проаналізовано стан вивчення заповідних територій південного сходу України (Прокопенко, 2013). Шість видів павуків включені до «Червоної книги Харківської області» (Полчанинова, 2013а–е).

Складовою природоохоронної діяльності є визначення впливу традиційного та привнесеного менеджменту на стан природних екосистем. У цьому питанні арахноіндикація є дуже зручною та показовою, що доведено на прикладі сінокосіння та випасу у степових екосистемах, а також абсолютного заповідання (Полчанинова та ін., 2016; Polchaninova, 2014, 2015; Polchaninova et al., 2016). Окреме дуже важливе питання — післяпожежне відновлення степової біоти — було проаналізовано на прикладі угруповань павуків. Доведено існування суттєвих відмінностей між широкомасштабними пожежами (Цуриков, Полчанинова, 2015; Polchaninova, 2015; Polchaninova et al., 2016) і невеликими за площею палами (Полчанинова, 2013ж; Прокопенко, Савченко, 2013б; Polchaninova, 2013; Prokopenko, Polchaninova, 2013).

Систематичний напрям досліджень українських арахнологів охоплює цілеспрямоване вивчення родин Linyphiidae, Gnaphosidae, Philodromidae, надродина Lycosoidea й опис видів з інших родин. В. Гнелицею описані два нових види з родини Linyphiidae (Gnelitsa, 2014, 2016). А. Надольним проведено ревізію павуків надродина Lycosoidea Криму, досліджено розподіл видів за біотопами та ландшафтними зонами, особливості фенології статевозрілих особин, зроблено зоогеографічний аналіз лікозодних павуків Криму (Надольний, 2014). Подальші дослідження Lycosidae Палеарктики включають опис нових

видів з Ірану (Nadolny, Zamani, 2017), Далекого Сходу (Nadolny et al., 2016), Центральної Азії (Marusik et al., 2013), уточнення знахідок з Криму (Nadolny, 2018). У родині Philodromidae Криму проведені ревізії трьох родів (Kastrygina, Kovblyuk, 2014, 2015, 2016), в інших родині описані нові види (Kastrygina, Kovblyuk, 2015; Kovblyuk et al., 2014) або уточнені та переописані вже відомі (Kastrygina, Kovblyuk, 2013; Kovblyuk et al., 2013, 2017; Nadolny, 2016). Тривають дослідження, присвячені родині Gnaphosidae, описаний новий рід з Азербайджану (Kovblyuk et al, 2013). Загалом за оглядовий період українськими арахнологами у співавторстві з іншими колегами описано 11 видів і один рід нових для науки павуків. Низка робіт присвячена фауногенезу Криму, ендемізму та вікаріюванню видів (Ковблюк, 2014; Кастрыгіна, Ковблюк, 2016; Надольний и др., 2015).

Вплив антропогенного навантаження на природні та трансформовані екосистеми добре визначається за складом і структурою угруповань павуків. У цьому аспекті були розглянуті аранеокомплекси лучно-степових біотопів Північного Поділля (Гірна, 2016(2017)), териконів вугільних шахт (Форошук, Полчанінова, 2013) і золовідвалу гідроелектростанції (Полчанінова, Форошук, 2013) у Луганській області, а також садів з різним рівнем застосування пестицидів у Чернівецькій області (Федоряк та ін., 2015). Досліджено вплив ліній електропередач на структуру аранеокомплексів мезофітної луки (Прокопенко, 2016; Prokopenko, 2015). Новий напрям — бактеріальні комплекси павуків та інших членистоногих, що населяють птахофабрики, розробляють у Чернівцях (Волошин та ін., 2017).

Агроценози та угруповання павуків, що їх населяють, обстежені у Донецькій області (Прокопенко, Савченко, 2013в), а деревні насадження привертають увагу арахнологів у різні міста: Донецьку (Прокопенко, 2013а, б, 2015), Одесі (Делі, Підгорна, 2017), Кривому Розі (Евтушенко, Исупова, 2013). Триває вивчення структури синантропних аранеокомплексів урбоекосистем Карпатського регіону, здійснено дослідження термопреферендумів домінуючих видів як у природних умовах, так і в лабораторних з використанням спеціально розробленого приладу (Федоряк та ін., 2015, 2017).

Біології розвитку павуків присвячено лише декілька робіт. Так, каракурта вивчали у Криму (Надольний, 2014б, в) та Приазов'ї (Прокопенко, Мартынов, 2013), а павука-вовка *Pardosa lugubris* — в Одеській області (Делі, 2014).

М. Ковблюк є засновником і куратором найбільшої в Україні колекції павуків, що містить 100 000 екз. статевозрілих павуків, що належать до 1 500 видів з Аравійського півострова, В'єтнаму, Далекого Сходу, Індії, Ірану, Іспанії, Кавказу, Каліфорнії, Калмикії, Корсики, Криму, материкової України, Німеччини, Сардинії, Сенегалу, Середньої Азії, Сибіру, Туреччини, Угорщини, Фінляндії. Найцінніша частина колекції — паратири та топотири понад 40 видів павуків, а також паратири трьох видів Opiliones. У 2012 році колекція павуків кафедри зоології Таврійського національного університету була зареєстрована в списку основних колекцій комах і павуків світу <http://hbs.bishopmuseum.org/codens/> під аббревіатурою «TNU» (Ukraine, Simferopol, V. I. Vernadsky Taurida National University, Department of Zoology, National Arachnological Collection).

Загалом за період з 2013 по 2018 рр. українськими аранеологами опубліковано 162 роботи, захищено три кандидатські дисертації та підготовлена до захисту четверта.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ УКРАЇНСЬКИХ АРАНЕОЛОГІВ ЗА ПЕРІОД З СІЧНЯ 2013 ПО ТРАВЕНЬ 2018 РР.

- Волошин, В. Л., Федоряк, М. М. 2016. Попередні дані про температурний преферендум *Pholcus phalangioides* (Araneae, Pholcidae) на градієнті температури у розробленому приладі. *Українська ентомофауністика*, 7(3), 14.
- Волошин, В. Л., Федоряк, М. М., Тимчук, К. Ю., Марусик, Ю. М. 2018. Нові фауністичні знахідки у складі синантропних аранеокомплексів м. Чернівці. У: Черней, І. І., Скільський, І. В., Юзик, А. В., ред. *Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень. Матеріали П'ятої міжнародної науково-практичної конференції (смт Путиля, Чернівецька обл., Україна, 19 квітня 2018 р.)*. Чернівці, 80–82.
- Гірна, А. Я. 2013. Фауна павуків лісових екосистем Верхньодністровських Бескидів. *Вісник Львівського університету. Серія Біологія*, 62, 133–139.
- Гірна, А. Я. 2014(2015). Анотований список павуків Гологірського району Розтоцько-Опільської горбогірної області (північно-західне Поділля). *Наукові основи збереження біотичної різноманітності*, 5(12), 91–144.
- Гірна, А. Я. 2016 (2017). Антропогенно зумовлені зміни видового складу і структури угруповань павуків у лучно-степових екосистемах Гологірського пасма (Північно-Західне Поділля). *Наукові основи збереження біотичної різноманітності*, 7(14, 1), 83–98.
- Гірна, А. Я., Жукавець, Є. М. 2013. Основні етапи інвентаризаційної роботи під час складання анотованого списку видів павуків окремої території (на прикладі Львівської області). *Наукові читання пам'яті професора Ф. Й. Страутмана: матеріали читань (Львів, 7 березня 2013 р.)*. Львів, 18–21.
- Гірна, А. Я., Канарський, Ю. В., Коваль, Н. П. 2015. Епігеобіонтні павуки Ужанського національного природного парку. *Наукові записки Державного природознавчого музею*, 31, 31–140.
- Гоян, А. В., Федоряк, М. М., Шумко, Н. М. 2015. Аналіз та динаміка популяції інвазивного виду павуків *Spermophora senoculata* (Duges, 1836). *Буковинський медичний вісник*, 19(3), 42–45.

- Дели, О. Ф. 2013. Изменчивость *Linyphia triangularis* (Clerck, 1758) (Aranei, Linyphiidae) степной зоны крайнего юго-запада Украины. *Известия Харьковского энтомологического общества*, 21(2), 45–56.
- Делі, О. Ф. 2014. Аранеокомплекси екосистем різної трансформації північно-західного Причорномор'я: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук (03.00.08 — зоологія). Одеський національний університет імені І. І. Мечнікова, Одеса, 1–20.
- Дели, О. Ф. 2014. Некоторые особенности биологии *Pardosa lugubris* (Walkenaer, 1802) (Aranei, Lycosidae). *Вісник Одеського національного університету. Серія біологія*, 19(2), 93–100.
- Дели, О. Ф., Ковтун, О. А., Пронин, К. К. 2016. Предварительные данные о видовом составе пауков (Araneae) катакомб г. Одесса (Украина). *Биоспелеологические исследования в России и сопредельных государствах: материалы II Всероссийской молодёжной конференции (Москва, 1–2 декабря 2016)*. Москва, 25–29.
- Делі, О. Ф., Підгорна, С. Я. 2017. Попередні дані про павуків-дендробіонтів деяких районів м. Одеса. *Збірка статей Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 150-річчю Ботанічного саду ім. академіка В. І. Липського (Одеса, 19–21 вересня 2017 р.)*. Одеса, 188–195.
- Евтушенко, К. В. 2013. О распространении *Zelotes azshaganovae* Esunin et Efimik, 1992 (Aranei, Gnaphosidae) в Украине. *Друга Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні проблеми природничих наук та методика викладання» (Ніжин, 24–25 жовтня 2013 р.)*. Ніжин, 51–52.
- Евтушенко, К. В., Исупова, Н. Н. 2013. Пауки (Aranei) березняков Кривого Рога. *Тези доповідей VIII з'їзду ГО «Українське ентомологічне товариство» (Київ, 26–30 серпня 2013 р.)*. Київ, 49–50.
- Журавель, Н. Е., Полчанинова, Н. Ю., Леженина, И. П., Дрогваленко, А. Н., Пучков, А. В. 2016. Биоразнообразие герпетобийных насекомых и пауков пойменных лугов на землях газонефтяных месторождений (Украина, Полтавская область). *Українська ентомофауністика*, 7(3), 27–28.
- Журавлева, В. С., Прокопенко, Е. В. 2015. Применение канонического анализа соответствий для изучения экологических предпочтений пауков (Aranei). *Охрана окружающей среды и рациональное использование природных ресурсов: сборник докладов IX Международной конференции аспирантов и студентов*. Донецк, 320–323.
- Капитон, А. О., Делі, О. Ф. 2015. Видовий склад павуків с. Воля Миколаївської області. *Proceedings of the VII international sciences young conference 'Biodiversity. Ecology. Adaptation. Evolution' (Odesa, September 18–19, 2015)*. Одеса, 19.
- Кастрыгина, З. А., Ковблюк, Н. М. 2016. Викарирование в Крыму двух близких видов пауков рода *Philodromus* Walckenaer, 1826: *P. albidus* Kulczynski, 1911 и *P. rufus* Walckenaer, 1826 (Aranei, Philodromidae). *Учёные записки Крымского федерального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Биология, химия»*, 2(68), 42–54.
- Ковблюк, Н. М. 2013. Новые данные о пауках (Arachnida: Aranei) Крымского природного заповедника (Крым). *Учёные записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Биология, химия»*, 26(65), 61–79.
- Ковблюк, Н. М. 2014. Пауки (Arachnida, Aranei) Крыма: фауногенез и гипотеза Понтиды. *Українська ентомофауністика*, 5(2), 29–53.
- Ковблюк, Н. М. 2015. Пауки (Arachnida: Aranei) Опукского природного заповедника (Крым, Украина). *Известия Харьковского энтомологического общества*, 23(1), 58–69.
- Ковблюк, Н. М., Кастрыгина, З. А. 2015. Обновлённый каталог пауков (Arachnida: Aranei) Крыма. *Українська ентомофауністика*, 6(2), 1–81.
- Ковблюк, Н. М., Гнелица, В. А., Надольный, А. А., Кастрыгина, З. А. 2015. Контрольный список пауков (Arachnida, Aranei) Карадагского природного заповедника. В: Гаевская, А. В., Морозова, А. Л., ред. *100 лет Карадагской научной станции им. Т. И. Вяземского: сборник научных трудов*. Н. Оріанда, Симферополь, 271–295.
- Ковблюк, Н. М., Гнелица, В. А., Надольный, А. А., Кастрыгина, З. А., Кукушкин, О. В. 2016. Пауки (Arachnida: Aranei) Карадагского природного заповедника (Крым). *Экосистемы*, 3 (2015 г.), 3–288.
- Ковблюк, Н. М., Надольный, А. А., Кастрыгина, З. А., Валух, Г. Ф. 2015. Новые данные о видовом составе пауков (Arachnida, Aranei) Казантипского природного заповедника (Крым). *Учёные записки Крымского федерального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Биология, химия»*, 2, 36–46.
- Кунах, О. Н., Прокопенко, Е. В., Жуков, А. В. 2014. Экоморфическая организация сообществ пауков Степной зоны Украины. *Грунтознавство*, 15(1–2), 101–119.
- Курулюк, В. В., Делі, О. Ф. 2015. Павуки різних біоценозів Роздільнянського району Одеської області. *Proceedings of the VII international young scientists conference 'Biodiversity. Ecology. Adaptation. Evolution' (Odesa, September 18–19, 2015)*. Одеса, 26.
- Надольный, А. О. 2014а. Павуки надроду *Lycosoidea* (Arachnida, Aranei) Криму: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук (03.00.08 — зоологія). Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, Симферополь, 1–20.
- Надольный, А. А. 2014б. Численность опасного паука каракурта в западном Крыму летом 2012 года. *Материалы XLIII научной конференции профессорско-преподавательского состава, аспирантов и студентов Таврического национального университета имени В. И. Вернадского, секция «Зоология» (Симферополь, 25 апреля 2014 г.)*. Симферополь, 13.
- Надольный, А. А. 2014в. К вопросу о возрастных признаках каракурта в Крыму. *Материалы XLIII научной конференции профессорско-преподавательского состава, аспирантов и студентов Таврического национального университета имени В. И. Вернадского, секция «Зоология» (Симферополь, 25 апреля 2014 г.)*. Симферополь, 14.
- Надольный, А. А., Ковблюк, Н. М. 2013. Пауки надсемейства Lycosoidea (Arachnida, Aranei) фауны Крыма. *Материалы Всеукраинской XLII научной конференции профессорско-преподавательского состава, аспирантов и студентов Таврического национального университета имени В. И. Вернадского, секция «Зоология» (Симферополь, 26 апреля 2013 г.)*. Симферополь, 21–22.
- Надольный, А. А., Омелько, М. М., Марусик, Ю. М., Благоев, Г. 2015. Проблема видов-двойников в семействе Lycosidae (Arachnida, Aranei). *Программа и материалы международной научной конференции, посвящённой 50-летию Зоологического музея им. М. И. Глобенко Таврической академии Крымского федерального университета им. В. И. Вернадского (Симферополь, 16–18 сентября 2015 г.)*. Симферополь, 86–87.
- Надольный, А. А., Турбанов, И. С. 2015. Распространение *Nemaspela caeca* (Arachnida: Opiliones) в Крыму. В: Турбанов, И. С., Марин, И. Н., Гонгальский, К. Б., ред. *Материалы Всероссийской молодёжной конференции «Биоспелеология Кавказа и других районов России» (Москва, 3–4 декабря 2015 г.)*. Кострома, 46–48.

- Полчанинова, Н. Ю. 2013а. Ерезус черный (*Eresus kollari* Rossi, 1846). В: Токарський В. А., Шандиков Г. О., Атемасова Т. А., ред. *Червона книга Харківської області. Тваринний світ*. ХНУ імені В. Н. Каразіна. Харків, 49.
- Полчанинова, Н. Ю. 2013б. Мустелікоза половинчаста (*Mustelicosa dimidiata* (Thorell, 1875)). В: Токарський В. А., Шандиков Г. О., Атемасова Т. А., ред. *Червона книга Харківської області. Тваринний світ*. ХНУ імені В. Н. Каразіна. Харків, 50.
- Полчанинова, Н. Ю. 2013в. Гнафога кримська (*Gnaphosa taurica* Thorell, 1875)). В: Токарський В. А., Шандиков Г. О., Атемасова Т. А., ред. *Червона книга Харківської області. Тваринний світ*. ХНУ імені В. Н. Каразіна. Харків, 51.
- Полчанинова, Н. Ю. 2013г. Гнафога жалобна (*Gnaphosa lugubris* (C. L. Koch, 1839)). В: Токарський В. А., Шандиков Г. О., Атемасова Т. А., ред. *Червона книга Харківської області. Тваринний світ*. ХНУ імені В. Н. Каразіна. Харків, 52.
- Полчанинова, Н. Ю. 2013д. Ксістікус монгольський (*Xysticus mongolicus* Schenkel, 1863). В: Токарський В. А., Шандиков Г. О., Атемасова Т. А., ред. *Червона книга Харківської області. Тваринний світ*. ХНУ імені В. Н. Каразіна. Харків, 53.
- Полчанинова, Н. Ю. 2013е. Лпенус прикрашений *Ylenus vittatus* Thorell, 1875). В: Токарський В. А., Шандиков Г. О., Атемасова Т. А., ред. *Червона книга Харківської області. Тваринний світ*. ХНУ імені В. Н. Каразіна. Харків, 54.
- Полчанинова, Н. Ю. 2013ж. К изучению фауны и населения пауков (Aranei) Тростянецких дубрав Сумской области (Украина). *Известия Харьковского энтомологического общества*, 21(2), 38–44.
- Полчанинова, Н. Ю. 2013з. Пожар на охраняемых степных территориях. Катастрофа или благо? Результат изучения населения пауков разнотравной степи востока Украины. В: Скляренко, С. А., Огарь, Н. П., Дуйсебаева, Т. Н., ред. *Сохранение степных и полупустынных экосистем Евразии: тезисы Международной конференции (Алматы, 13–14 марта 2013 г.)*. Алматы, 23.
- Полчанинова, Н. Ю. 2014а. К изучению фауны пауков (Araneae) национального природного парка «Двуречанский» (Харьковская обл., Украина). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: біологія*, 19(1097), 36–40.
- Полчанинова, Н. Ю. 2014б. Фауна и население пауков. В: Сарычев, В. С., ред. *Природа Плуцани. Серия. Уникальные природные территории Липецкой области*. Научная книга, Воронеж, 117–130.
- Полчанинова, Н. Ю. 2014в. Пауки (Aranei) Шипова леса в окрестностях села Воронцовка (Воронежская область, Россия). *Известия Харьковского энтомологического общества*, 22(1–2), 44–54.
- Полчанинова, Н. Ю. 2015а. Пауки (Aranei) заповедника «Приволжская лесостепь» (Пензенская область, Россия). 1. Участок «Борок». *Научные ведомости БелГУ. Серия: Естественные науки*, 9(31), 43–50.
- Полчанинова, Н. Ю. 2015б. Пауки (Aranei) заповедника «Приволжская лесостепь» (Пензенская область, Россия). 2. Участок «Верховья Суры». *Научные ведомости БелГУ. Серия: Естественные науки*, 15(32), 67–73.
- Полчанинова, Н. Ю. 2015в. Адвентивный вид *Agelenopsis potteri* (Blackwall, 1846) (Aranei: Agelenidae) в Украине. *Фундаментальні та прикладні дослідження в зоології: матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 175-річчю кафедри зоології та ентомології ім. Б. М. Литвинова ХНАУ ім. В. В. Докучаєва (1840–2015 рр.) (Харків, 21–22 травня 2015 р.)*. Харків, 84–86.
- Полчанинова, Н. Ю. 2015г. Кицевские пески — резерват редких видов пауков (Aranei) Харьковской области. *Вестник Харьковского национального университета им. В. Н. Каразина. Серия биология*, 25, 196–199.
- Полчанинова, Н. Ю. 2015д. Стан вивченості аранеофауни Миколаївської області та перші відомості про павуків НПП «Бузький Гард» В: Чорней, І. І., Скільський, І. В., Юзик, А. В., ред. *Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень: матеріали Другої міжнародної науково-практичної конференції (сmt Путила, Чернівецька обл., 24–25 квітня 2015 р.)*. Чернівці, 256–258.
- Полчанинова, Н. Ю. 2017. Фауна пауков. В: Сарычев, В. С., ред. *Природа долины реки Сухая Лубна. Уникальные природные территории Липецкой области*. Научная книга, Воронеж, 127–134.
- Полчанинова, Н. Ю., Савченко, Г. О., Ронкін, В. І., Дрогваленко, О. М., Жебіна, Т. В. 2016. Формування комплексу герпетобіонтних членистоногих під впливом пасовищного навантаження у степових балках північного сходу України. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Динаміка біологічного та ландшафтного різноманіття заповідних територій» (Кам'янець-Подільський, 25–27 травня 2016 р.)*. Кам'янець-Подільський, 144–148.
- Полчанинова, Н. Ю., Слуцкий, А. И. 2013. Дополнение к аннотированному списку пауков (Araneae) Харьковской области (Украина). *Вісник Харківського університету імені В. Н. Каразіна. Серія Біологія*, 17(1056), 120–128.
- Полчанинова, Н. Ю., Форощук, П. В. 2013. Перші відомості про населення павуків (Araneae) рекультивованих золовідвалів (Луганська ТЕС, Україна). *Біологічний вестник Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Богдана Хмельницького*, 3(3), 238–249.
- Пономарев, А. В., Прокопенко, Е. В., Ивлиев, П. П., Шматко, В. Ю. 2016. Пауки (Aranei) побережья Таганрогского залива Азовского моря и дельты Дона. *Кавказский энтомологический бюллетень*, 12(1), 3–28.
- Пономарев, А. В., Прокопенко, Е. В., Шматко, В. Ю. 2017. Новые и интересные находки пауков (Arachnida, Aranei) на юго-востоке Русской равнины. *Труды Русского энтомологического общества*, 88(1), 103–117.
- Прокопенко, Е. В. 2013а. Состояние изученности пауков (Aranei) заповедных территорий юго-востока Украины. *Від заповідання до збалансованого природокористування: матеріали міжнародної наукової конференції (Донецьк, 20–22 березня 2013 р.)*. Донецьк, 78–81.
- Прокопенко, Е. В. 2013б. Структура населения пауков (Aranei) древесных насаждений Донецка. *Біологічний вестник Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Богдана Хмельницького*, 2(8), 180–195.
- Прокопенко, Е. В. 2015. Герпетобіонтные пауки (Aranei) древесных насаждений города Донецка. *VI Всероссийская научная конференция по лесному почвоведению с международным участием «Фундаментальные и прикладные вопросы лесного почвоведения» (Сыктывкар, 14–18 сентября 2015 г.)*. Сыктывкар, 160–162.
- Прокопенко, Е. В. 2016. Пауки (Aranei) мезофитного луга в зоне влияния высоковольтной линии электропередачи. *Вестник ДонНУ. Сер. А: Естественные науки*, 4, 110–115.
- Прокопенко, Е. В., Жуков, А. В. 2017. Пауки (Aranei) и сенокосцы (Opiliones) Чёрного леса (Кировоградская область, Украина). *Современная лесная наука: проблемы и перспективы: материалы Всероссийской научно-практической конференции (Воронеж, 20–22 декабря 2017 г.)*. Воронеж, 205–209.
- Прокопенко, Е. В., Жуков, А. В. 2018. Степное сообщество пауков (Aranei) в балке с типчаково-ковыльной петрофильной растительностью. *Acta Biologica Sibirica*, 4(1), 17–21.
- Прокопенко, Е. В., Кунах, О. Н., Жуков, А. В. 2014. Экоморфическая организация сообществ пауков Степной зоны Украины. В: Стриганова, Б. Р., ред. *Проблемы почвенной зоологии. Материалы XVII Всероссийского совещания по почвенной зоологии, посвященного 75-летию со дня рождения чл.-корр. РАН Д. А. Криволюцкого*. Товарищество научных изданий КМК, Москва, 174–176.

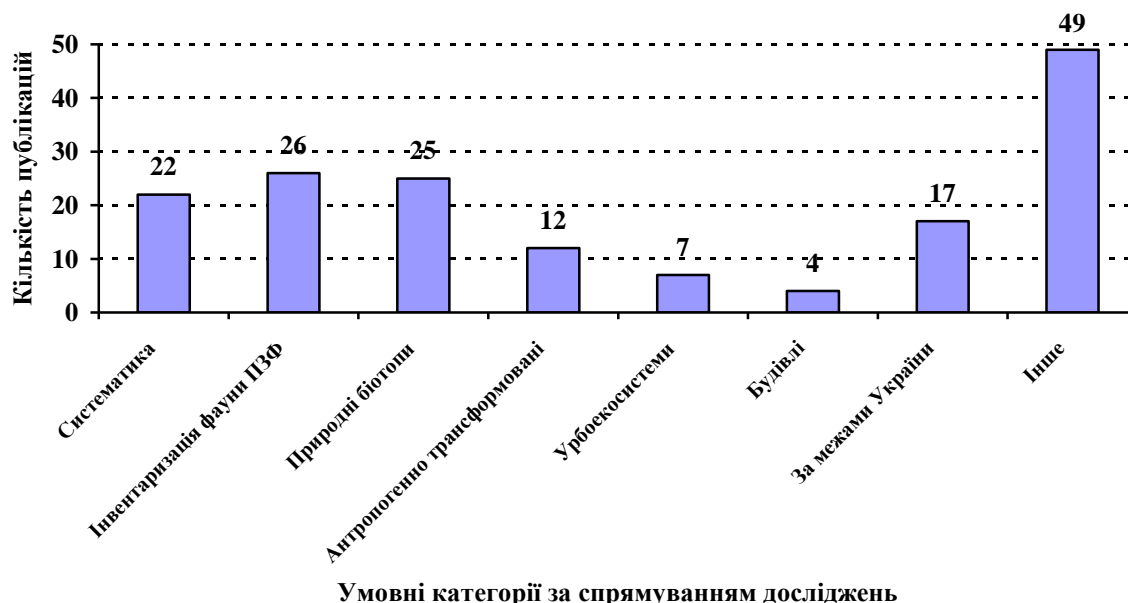
- Прокопенко, Е. В., Мартынов, В. В. 2013. Особенности биологии каракурта *Latrodectus tredecimguttatus* (P. Rossi, 1790) (Aranei, Theridiidae) в Северном Приазовье. *Бюллетень Московского общества испытателей природы. Отдел Биологический*, 118(5), 12–22.
- Прокопенко, Е. В., Полчанинова, Н. Ю. 2017. Итоги изучения фауны пауков (Aranei) заповедника «Каменные Могилы». *Природна та історико-культурна спадщина району заповідника «Кам'яні Могили» (до 90-річчя від створення заповідника «Кам'яні Могили» та 50-річчя заповідної справи в Запорізькій області): наукові праці Всеукраїнської науково-практичної конференції (с. Назаровка, Донецька область, 25–27 травня 2017 р.)*. Київ, 266–279. (Conservation Biology in Ukraine. Вип. 4).
- Прокопенко, Е. В., Савченко, Е. Ю. 2013а. Влияние степного пожара на пауков (Aranei, Arachnida) заповедника «Каменные Могилы». *Матеріали наукової конференції Донецького національного університету за підсумками науково-дослідної роботи за період 2011–2012 рр. Том 1*. ДонНУ, Донецьк, 226.
- Прокопенко, Е. В., Савченко, Е. Ю. 2013б. Влияние степного пожара на фауну и структуру населения пауков (Aranei, Arachnida) заповедника «Каменные Могилы» (Володарский район Донецкой области). *Биологический вестник Мелитопольского государственного педагогического университета им. Богдана Хмельницкого*, 1(7), 90–105.
- Прокопенко, Е. В., Савченко, Е. Ю. 2013в. Пауки (Aranei) агроценозов Донецкой области. *Проблемы экологии и охраны природы техногенного региона: межведомственный сборник научных трудов*, 1(13), 122–133.
- Прокопенко, Е. В., Савченко, Е. Ю. 2015. Сенокосцы (Opiliones) агроценозов Донецко-Макеевской городской агломерации. *Материалы VII Международной конференции молодых учёных «Биоразнообразие. Экология. Эволюция. Адаптация», посвящённой 150-летию со дня основания Одесского университета (Одесса, 18–19 сентября 2015 г.)*. Одесса, 33–34.
- Прокопенко, Е. В., Савченко, Е. Ю. 2016а. Первые результаты изучения фауны и структуры населения пауков (Aranei) Зуевского ландшафтного парка». В: Беспалова, С. В., ред. *Донецкие чтения 2016. Образование, наука и вызовы современности: материалы I Международной научной конференции (Донецк, 16–18 мая 2016 г.)*. Том 2. Химические, биологические и медицинские науки, Ростов-на-Дону, 156–159.
- Прокопенко, Е. В., Савченко, Е. Ю. 2016б. Аннотированный список пауков (Aranei) БООПТРЗ «Хомутовская степь-Меотида». *Проблемы экологии и охраны природы техногенного региона*, 3–4, 41–70.
- Прокопенко, Е. В., Чумак, В. А. 2017. Пауки (Aranei) букового пралеса в Карпатском биосферном заповеднике. *Вестник Воронежского государственного университета. Серия: Химия. Биология. Фармация*, 4, 69–75.
- Прокопенко, Е. В., Чумак, В. А., Лачат, Т. 2014. Герпетобийные паукообразные букового леса (Закарпатская область). *Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*, 33(1), 110–114.
- Савченко, Г. А., Ронкин, В. И., Полчанинова, Н. Ю. 2013. Балочная степь как объект для понимания комплексной природы степей. В: Скляренко, С. А., Огарь, Н. П., Дуйсебаева, Т. Н., ред. *Сохранение степных и полупустынных экосистем Евразии: тезисы международной конференции (Алматы, 13–14 марта 2013 г.)*. Алматы, 121.
- Савченко, Г. А., Ронкин, В. И., Полчанинова, Н. Ю., Токарский, В. А. 2015. Рефугиумы биоразнообразия степей северо-востока Украины. В: Чибилёв, А. А., ред. *Степи Северной Евразии: материалы VII международного симпозиума*. ИС УрО РАН, Печатный дом «Димур», Оренбург, 743–746.
- Сингаевский, Е. Н. 2014. Аннотированный список пауков (Arachnida, Aranei) Пирятинского национального природного парка (Полтавская обл., Украина). *Заповідна справа*, 20(1), 76–83.
- Сингаевський, С. М. 2014. *Павуки (Arachnida, Aranei) Середнього Придніпров'я України: фауна та екологія*: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук (03.00.08 — зоологія). Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, Київ, 1–22.
- Сингаевский, Е. Н., Коваль, А. С., Балан, П. Г., Редька, Ю. И. 2015. Предварительные данные о пауках (Arachnida, Aranei) Межреченского регионального ландшафтного парка (Черниговская область, Украина). *Заповідна справа*, 21(1), 83–90.
- Смелянский, И. Э., ред. 2015. *Степные пожары и управление пожарной ситуацией в степных ООПТ: экологические и природоохранные аспекты. Аналитический обзор*. Издательство Центра охраны дикой природы, Москва, 1–144.
- Турбанов, И. С., Надольный, А. А. 2017. Некоторые данные о видовом составе пауков (Aranei) пещер Западного Кавказа. *Биоспелеологические исследования в России и сопредельных государствах: материалы II Всероссийской молодёжной конференции (Москва, 1–2 декабря 2016 г.)*. Ярославль, 113–117.
- Фатерыга, А. В., Ковблук, Н. М. 2013. Экология гнездования роющей осы *Sceliphron curvatum* (F. Smith, 1870) (Hymenoptera, Sphecidae) на Украине. *Евразийский энтомологический журнал*, 12(3), 309–314.
- Фатерыга, А. В., Ковблук, Н. М. 2014. Экология гнездования осы *Sceliphron destillatorium* (Illiger, 1807) (Hymenoptera, Sphecidae) в Крыму. *Энтомологическое обозрение*, 93(1), 43–52.
- Федоряк, М. М. 2014. Ретроспективный анализ аранеокомплексов северной Буковины (на примере раннелетних исследований локалитета Космин). *Экологический мониторинг и биоразнообразие*, 2(9), 111–116.
- Федоряк, М. М. 2015. *Наукова спадщина Александру Рошки як основа для ретроспективного аналізу аранеофауни Буковини*. Друк Арт, Чернівці, 1–176.
- Федоряк, М. М., Волошин, В. Л. 2013. Структура аранеокомплексів зовнішніх стін, під'їздів і підвалів обласних центрів Українських Карпат (осінній аспект). *Вісник проблем біології і медицини*, 1(4), 100–104.
- Федоряк, М. М., Волошин, В. Л., Браїловський, В. В., Олексюк, П. М. 2015. Прилад для вивчення температурних преферендумів членистоногих. *Вимірювальна та обчислювальна техніка в технологічних процесах*, 1, 84–91.
- Федоряк, М. М., Волошин, В. Л., Браїловський, В. В. 2015. Забезпечення імперативності впливу градієнта температури на поведінку членистоногих у розробленому приладі. *Збірка матеріалів IV міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми біології, екології та хімії» (Запоріжжя, 13–15 травня 2015 р.)*. Запоріжжя, 142–144.
- Федоряк, М. М., Коржик, В. П., Марко, М. Ю. 2013. Мезофауна поверхні ґрунту Національного природного парку «Хотинський» (осінній аспект). *Матеріали II науково-практичної конференції «Проблеми природоохоронного менеджменту територій з інтенсивним веденням господарства, прийнятих до складу національних природних парків» (Кременець, 3–4 жовтня 2013 р.)*. Кременець, 152–154.
- Федоряк, М. М., Марко, М. Ю. 2014а. Відносна чисельність масових рядів герпетобію національного природного парку «Хотинський» (дослідження 2012 року). В: Конішук, В. В., ред. *Екологія водно-болотних угідь і торфовищ: збірка наукових статей*. Інтерсервіс, Київ, 260–263.

- Федоряк, М. М., Марко, М. Ю. 2014б. Павуки-герпетобіонти національного природного парку «Хотинський» (ранньовесняний аспект). В: Скільський, І. В., ред. *Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень: матеріали Першої міжнародної науково-практичної конференції (Хотин, 10–12 квітня 2014 р.)*. Друк Арт, Чернівці, 154–157.
- Федоряк, М. М., Марко, М. Ю., Білусяк, Р. М., Турун, Т. Г. 2015. Мезофауна поверхні ґрунту садів з різним ступенем пестицидного навантаження Чернівецької області. *Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*, 2(36), 58–62.
- Федоряк, М. М., Руденко, С. С., Жук, А. В. 2017. Павуки-герпетобіонти яблуневих садів на градієнті зменшення пестицидного навантаження. *Біологічні системи*, 9(2), 203–210.
- Федоряк, М. М., Руденко, С. С., Турун, Т. Г. 2015. Пауки (Araneae) в складі епигейної мезофауни садів з різною пестицидною навантаженням Чернівецької області (Україна). *Екологічний моніторинг і біорізноманітність*, 3(10), 95–99.
- Федоряк, М. М., Ярошинська, О. Г. 2013. Павуки-герпетобіонти Ландшафтного заказника загальнодержавного значення «Цеціно» (весняний аспект). В: Гамор, Ф. Д., ред. *Букові праліси та давні букові ліси Європи: проблеми збереження та сталого використання: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Рахів, 16–22 вересня 2013 р.)*. КП «Ужгородська міська друкарня», Ужгород, 324–328.
- Федоряк, М. М., Ярошинська, О. Г. 2015. Хортобіонтна аранеофауна Прут-Дністровського межиріччя. Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень. В: Чорней, І. І., Скільський, І. В., Юзик, А. В., ред. *Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень. Матеріали Другої міжнародної науково-практичної конференції (сміт Путила, Чернівецька обл., 24–25 квітня 2015 р.)*. Чернівці, 104–106.
- Федоряк, М. М., Ярошинська, О. Г., Одочук, П. І. 2015. До вивчення павуків-герпетобіонтів Національного природного парку «Вишницький». В: Чорней, І. І., Скільський, І. В., Юзик, А. В., ред. *Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень. Матеріали Другої міжнародної науково-практичної конференції (сміт Путила, Чернівецька обл., 24–25 квітня 2015 р.)*. Чернівці, 263–265.
- Форошук, П. В., Полчанинова, Н. Ю. 2013. К изучению населения пауков (Aranei) на землях, прилегающих к терриконам угольных шахт в Луганской области (Украина). *Известия Харьковского энтомологического общества*, 21(1), 67–72.
- Цуриков, Н. М., Полчанинова, Н. Ю. 2015. Постпирогенное восстановление герпетобіонтных жуков (Coleoptera) и пауков (Araneae) в степной балке «Быкова Шея» (Липецкая обл., Россия). В: Чибилёв, А. А., ред. *Стети Северной Евразии: материалы VII международного симпозиума*. Печатный дом «Димур», Оренбург, 899–903.
- Dengler, J., Boch, S., Filibeck, G., Chiarucci, A., Dembicz, I., Guarino, R., Henneberg, B., Janišová, M., Marcenò, C., Naqinezhad, A., Polchaninova, N. Y., Vassilev, K., Biurrun, I. 2016. Assessing plant diversity and composition in grasslands across spatial scales: the standardised EDGG sampling methodology. *Bulletin of the Eurasian Dry Grassland Group*, 32, 13–33.
- Evtushenko, K. V. 2015. The first record of the salticid spiders *Sibianor larvae* and *S. tantulus* (Aranei, Salticidae) in Ukraine. *Vestnik Zoologii*, 49(2), 185–186.
- Evtushenko, K. V., Polchaninova, N. Yu., Esyunin, S. L. 2015. Distribution of the spider *Zelotes azshaganovae* (Aranei, Gnaphosidae) on the East European Plain. *Vestnik Zoologii*, 49(4), 305–310.
- Fedoriak, M. M., Polchaninova, N. Yu. 2016. Spiders as indicators of the dry grassland type and management. *Eurasian Grassland Conference (Sighişoara, Romania, 18–21 September 2016): Book of Abstracts*. Sighişoara, 19.
- Faly, L. I., Kolombar, T. M., Prokopenko, E. V., Pakhomov, O. Y., Brygadirenskyi, V. V. 2017. Structure of litter macrofauna communities in poplar plantations in an urban ecosystem in Ukraine. *Biosystems Diversity*, 25(1), 29–38.
- Fateryga, A. V., Kovblyuk, M. M. 2014. Nesting ecology of the wasp *Sceliphron destillatorium* (Illiger, 1807) (Hymenoptera, Sphecidae) in the Crimea. *Entomological Review*, 94(3), 330–336.
- Fedoriak, M. M. 2017. *Viața și opera lui Alexandru Roșca: Moștenirea științifică*. Trad. de dr. Raoul Constantineanu și Elvira Chilaru; pref. de dr. Raoul Constantineanu. Iași: Editura Universității "A.I. Cuza" din Iași, 190.
- Fedoriak, M. M. 2015. Spiders (Araneae) described between 1931–1939 by Romanian arachnologist Alexandru Roșca. 29th European Congress of Arachnology (Brno, Czech Republic, 24–28 August 2015): *Abstract Book*. Brno, 56.
- Fedoriak, M., Moscaliuc, L. A. 2013a. The catalogue of 'Alexandru Roșca' spider collection from the 'Grigore Antipa' National Museum of Natural History (Bucharest). II. Mimetidae, Oxyopidae, Pholcidae, Pisauridae, Theridiidae. *Travaux du Muséum National d'Histoire Naturelle 'Grigore Antipa'*, 56(2), 143–156.
- Fedoriak, M., Moscaliuc, L. A. 2013b. Notes on 'Alexandru Roșca' spider collection from the 'Grigore Antipa' National Museum of Natural History (Bucharest). *Annual Zoological Congress of 'Grigore Antipa' Museum (Bucharest, Romania, 21–23 November 2013): Book of Abstracts*. Bucharest, 214.
- Fedoriak, M., Moscaliuc, L. A. 2014. First records of *Tibellus utotchkini* (Araneae: Philodromidae) from Romania and Moldova. В: Скільський, І. В., ред. *Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень: матеріали Першої міжнародної науково-практичної конференції (Хотин, 10–12 квітня 2014 р.)*. Чернівці, 187.
- Fedoriak, M., Kostyshyn, S., Rudenko, S. 2013. Ground-living spiders at polluted sites of industrial enterprises of Ukrainian cities. *Annual Zoological Congress of 'Grigore Antipa' Museum (Bucharest, Romania, 21–23 November 2013): Book of Abstracts*. Bucharest, 88.
- Fedoriak, M., Voloshyn, V. 2015. On the implementation of A. Rosca's data into the research of spiders of Bukovyna. *Faculty of Biology Annual Scientific Meeting (Iasi, Romania, 22–24 October 2015): Abstract Book*. Iasi, 2.
- Fedoriak, M., Voloshyn, V., Moscaliuc, L. A. 2016. Scientific heritage of Alexandru Roșca: publications, spider collection, described species. *Arachnologische Mitteilungen / Arachnology Letters*, 51, 85–91.
- Fedoriak, M., Zhukovets, E. 2013. The first records of *Pritha nana* (Filistatidae) and *Oecobius maculatus* (Oecobiidae) from the Crimea. *Annual Zoological Congress of 'Grigore Antipa' Museum (Bucharest, Romania, 21–23 November 2013): Book of Abstracts*. Bucharest, 129.
- Gajdoš, P., Hirna, A., Moskaliuc, L. A., Majkus, Z., Heltai, M. G., Gubányi, A., Svatoň, J., Rozwalka, R. 2014. Ecosozological assessment of the Carpathian spider fauna. *Forum Carpathicum 2014. Local Responses to Global Challenges (Lviv, September, 16–18, 2014)*. Lviv, 53–55.
- Gajdoš, P., Moskaliuc, L. A., Rozwalka, R., Hirna, A., Majkus, Z., Gubányi, A., Heltai, M. G., Svatoň, J. 2014. Red List of Spiders (Araneae) of the Carpathian Mts. In: Kadlečík, J., ed. *Carpathian Red list of Forest Habitats and Species. Draft Carpathian List of Invasive Alien Species (Draft)*. The State Nature Conservancy of the Slovak Republic, Slovakia, 82–135.
- Gnelitsa, V. A. 2014. On a new *Agyneia* species from Ukraine related to *A. suecica* Holm, 1950 (Araneae: Linyphiidae). *Zootaxa*, 3894(1), 169–176.
- Gnelitsa, V. A. 2016. A new species of the spider genus *Taranucnus* from Ukraine (Araneae, Linyphiidae). *Zootaxa*, 4103(1), 87–93.

- Hirna, A. 2015. Specimens of spider fauna from Ukraine in the collection of the Museum of Natural History, Wroclaw University (According to the collection of Stanisław Pilawski and Kazimierz Petruszewicz). *Zoologica Poloniae*, **60**(1–1), 15–33.
- Hirna, A. 2017. First record of the alien spider species *Mermessus trilobatus* (Araneae: Linyphiidae) in Ukraine. *Arachnologische Mitteilungen / Arachnology Letters*, **54**, 41–43.
- Hirna, A., Gnelitsa, V., Zhukovets, E. A. 2016. Checklist of the spiders (Araneae) of the Chornohora Mountain massif (Ukrainian Carpathians). *Arachnologische Mitteilungen / Arachnology Letters*, **51**, 16–38.
- Hirna, A., Lyesnik, V. 2014. The new data on the findings of spiders of the family Atypidae (Araneae, Mygalomorphae) within Deciduous Forest Zone of Ukraine. *Vestnik Zoologii*, **48**(3), 286.
- Kastrygina, Z. A., Kovblyuk, M. M. 2014. A review of the spider genus *Thanatus* C. L. Koch, 1837 in Crimea (Aranei: Philodromidae). *Arthropoda Selecta*, **22**(3), 239–254.
- Kastrygina, Z. A., Kovblyuk, M. M. 2015. The spider genus *Pulchellodromus* Wunderlich, 2012 in the Crimea (Aranei: Philodromidae). *Arthropoda Selecta*, **23**(3), 279–283.
- Kastrygina, Z. A., Kovblyuk, M. M. 2016. The spider genus *Rhysodromus* Schick, 1965 in the Crimea (Aranei: Philodromidae). *Arthropoda Selecta*, **25**(3), 283–292.
- Kastrygina, Z. A., Kovblyuk, M. M., Polchaninova, N. Yu. 2016. A new species of the genus *Pulchellodromus* Wunderlich, 2012 (Aranei: Philodromidae) from Spain. *Arthropoda Selecta*, **25**(3), 293–296.
- Kovblyuk, M. M., Kastrygina, Z. A. 2015. A new species of *Talavera* Peckham et Peckham, 1909 (Aranei: Salticidae) from the Crimea. *Arthropoda Selecta*, **24**(2), 201–205.
- Kovblyuk, M. M., Kastrygina, Z. A. 2013. Two interesting species of the genus *Harpactea* from Crimea (Aranei: Dysderidae). *Arthropoda Selecta*, **22**(3), 233–238.
- Kovblyuk, M. M., Kastrygina, Z. A., Marusik, Yu. M. 2013. A new genus *Shaitan elchini* gen. et sp. n. (Aranei: Gnaphosidae) from Azerbaijan and Kazakhstan. *Arthropoda Selecta*, **22**(2), 145–151.
- Kovblyuk, M. M., Kastrygina, Z. A., Marusik, Yu. M. 2017. New data on *Hahnia* C. L. Koch, 1841 from Crimea (Aranei: Hahniidae). *Turkish Journal of Zoology*, **41**(2), 311–317.
- Kovblyuk, M. M., Kastrygina, Z. A., Marusik, Yu. M., Omelko, M. M. 2013. Redescription of the spider *Haplodrassus caspius* Ponomarev & Belosludtsev, 2008, with the first description of the male (Araneae: Gnaphosidae). *Zoology in the Middle East*, **59**(1), 66–69.
- Kovblyuk, M. M., Kastrygina, Z. A., Marusik, Yu. M., Ponomarev, A. V. 2013. The spider genus *Pireneitega* Kishida, 1955 in the Caucasus (Aranei: Agelenidae: Coelotinae). *Arthropoda Selecta*, **22**(1), 59–73.
- Kovblyuk, M. M., Kastrygina, Z. A., Omelko, M. M. 2014. New *Lathys* Simon, 1884 species from Crimea (Aranei: Dictynidae). *Arthropoda Selecta*, **23**(2), 195–198.
- Kovblyuk, M. M., Marusik, Yu. M., Omelko, M. M. 2013. On four poorly known species of spiders (Araneae: Gnaphosidae, Lycosidae) described by T. Thorell from Crimea. *Acta Zoologica Bulgarica*, **65**(3), 423–427.
- Marusik, Y. M., Fedoriak, M. M., Koponen, S., Prokopenko, E. V., Voloshyn, V. L. 2017. Taxonomical notes on two species of Nesticidae (Arachnida: Araneae) in the Ukraine with the first description of the male of *Carpathonesticus eriashvilii*. *Arachnology*, **17**(6), 1–7.
- Marusik, Yu. M., Nadolny, A. A., Omelko, M. M. 2013. A survey of East Palaearctic Lycosidae (Araneae). 10. Three new *Pardosa* species from the mountains of Central Asia. *Zootaxa*, **3722**(2), 204–218.
- Moscaliuc, L. A., Fedoriak, M. M. 2015. The Salticid Spiders (Araneae: Salticidae) of 'Alexandru Roșca' collection stored at 'Grigore Antipa' National Museum, Bucharest. В: Чорней, І. І., Скільський, І. В., Юзик, А. В., ред. *Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень: матеріали Другої міжнародної науково-практичної конференції (смт Путила, Чернівецька обл., 24–25 квітня 2015 р.)*. Чернівці, 322–323.
- Nadolny, A. A. 2016. The first record of *Zoropsis spinimana* (Aranei, Zoropsidae) in the Crimea. *Zoology and Ecology*, **26**(2), 127–128.
- Nadolny, A. A. 2018. Lost and found: *Alopecosa krynickii* (Araneae: Lycosidae) in the Crimea, *Zootaxa*, **4394**(4), 594–599.
- Nadolny, A. A., Kovblyuk, M. M. 2013. Wolf spiders (Aranei, Lycosidae) in Crimea, Ukraine. *19th International Congress of Arachnology (Kenting National Park, 23–28 June 2013): Abstract Book*. Tunghai University, 217.
- Nadolny, A. A., Omelko, M. M., Marusik, Yu. M., Blagov, G. 2016. A new species of spider belonging to the *Pardosa lugubris*-group (Araneae: Lycosidae) from Far East Asia. *Zootaxa*, **4072**(2), 263–281.
- Nadolny, A. A., Turbanov, I. S. 2014. The first record of *Aituaria pontica* (Aranei, Nesticidae) in the Crimea. *Vestnik Zoologii*, **48**(6), 569.
- Nadolny, A. A., Zamani, A. 2017. A new species of burrowing wolf spiders (Araneae: Lycosidae: *Lycosa*) from Iran. *Zootaxa*, **4286**(4), 597–600.
- Polchaninova, N. Yu. 2013. Fire in steppe reserves: to burn or not to burn? A response of spider community to prescribed and spontaneous burning. *10th European Dry Grassland Meeting. When theory meets practice: conservation and restoration of grasslands (Zamość, Poland, 24–31 May 2013)*. Zamość, 24.
- Polchaninova, N. 2014. Some more facts to the debate about the strictly protected steppe. How invertebrate communities react to haying, grazing and 'absolute zapovednost'. *11th European Dry Grassland Meeting. Steppes and semi-natural dry grasslands: ecology, transformation and restoration. (Tula, Russia, 5–15 June 2014)*. Tula, 48.
- Polchaninova, N. 2015a. Recovery of spider communities after a spontaneous summer fire in the forb-bunchgrass steppe of eastern Ukraine. *Haquectia*, **14**(1), 79–96.
- Polchaninova, N. 2015b. Spider communities in managed steppe ecosystems: how to survive burning, mowing, grazing or 'absolute non-disturbance'? *29th European Congress of Arachnology (Brno, Czech Republic, 24–28 August 2015): Abstract Book*. Brno, 135.
- Polchaninova, N. 2016. Materials to the spider fauna (Aranei) of the 'Bykova Sheya' site of the 'Galich'ya Gora' Nature Reserve (Lipetsk Region, Russia). *Biological Bulletin of Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University*, **6**(3), 26–32.
- Polchaninova, N., Drachuk, N., Bugay, L. 2016. Brief description of the 'Yelanetskyi Steppe' Nature Reserve (Mykolaiv Region, South Ukraine). *Eurasian Grassland Conference (Sighișoara, Romania, 18–22 September 2016): Book of Abstracts*. Sighișoara, 49.
- Polchaninova, N. Yu., Gnelitsa, V. A., Evtushenko, K. V., Singaevsky, E. N. 2017. An annotated checklist of spiders (Arachnida: Aranei) of the National Nature Park 'Buzkiy Hard' (Mykolaiv Area, Ukraine). *Arthropoda Selecta*, **26**(3), 253–272.
- Polchaninova, N., Karolinsky, E., Filatova, O., Filatov, M. 2017. Sandy steppes of northeastern Ukraine as a prospective area of the European Emerald Network. *14th Eurasian Grassland Conference 'Semi-natural Grasslands Across Borders' (Riga (Latvia) and Western Lithuania, 4–11 July 2017): Book of Abstracts*. Riga, 47.

- Polchaninova, N. Yu., Prokopenko, E. V. 2013. Catalogue of the spiders (Arachnida, Aranei) of Left-Bank Ukraine. *Arthropoda Selecta*, Supplement 2, 1–268.
- Polchaninova, N. Yu., Prokopenko, E. V. 2017. Catalogue of the spiders (Arachnida, Aranei) of Left-Bank Ukraine. Addendum 1. 2013–2016. *Arthropoda Selecta*, Supplement 4, 1–115.
- Polchaninova, N., Savchenko, G., Drovalenko, A., Ronkin, V., Shabanov, D. 2016. The impact of cattle grazing on cursorial spiders (Aranei) and true bugs (Heteroptera) in steppe gullies of northeastern Ukraine. *Agriculture, Ecosystems and Environment*, **234**, 65–71.
- Polchaninova, N., Savchenko, G., Ronkin, V., Drovalenko, A., Zhebina, T. 2016. Cattle grazing and cursorial arthropods in steppe gullies of northeastern Ukraine. What groups are best indicators? *Eurasian Grassland Conference (Sighișoara, Romania, 18–22 September 2016): Book of Abstracts*. Sighișoara, 50.
- Polchaninova, N., Savchenko, G., Ronkin, V., Kletenkin, V., Borovyk, L., Limanskij, S. 2017. Biodiversity of the chalk grasslands of Eastern Ukraine and the problems of its conservation. *14th Eurasian Grassland Conference 'Semi-natural Grasslands Across Borders' (Riga (Latvia) and Western Lithuania, 4–11 July 2017): Book of Abstracts*. Riga, 48.
- Polchaninova, N., Tsurikov, M. 2015. Cursorial spiders and beetles of steppe habitats of the 'Galichya Gora' spot (Lipetsk Region, Russia). *11th European Dry Grassland Meeting. Steppes and semi-natural dry grasslands: ecology, transformation and restoration. (Tula, Russia, 5–15 June 2014)*. Tula, 49.
- Polchaninova, N., Tsurikov, M., Atemasov, A. 2016. Effect of summer fire on cursorial spider (Aranei) and beetle (Coleoptera) assemblages in meadow steppes of Central European Russia. *Hacquetia*, **15**(2), 113–132.
- Prokopenko, E. V., Polchaninova, N. Yu. 2013. Effect of prescribed burning and spontaneous patched fire on the community of cursorial spiders in the forb steppes of eastern Ukraine. *10th European Dry Grassland Meeting. When theory meets practice: conservation and restoration of grasslands (Zamość, Poland, 24–31 May 2013)*. Zamość, 58.
- Prokopenko, E. V. 2015. A case study of the herb-dwelling spider assemblages (Aranei) in a meadow under the power transmission lines in Ukrainian Carpathians. *Vestnik Zoologii*, **49**(1), 87–94.
- Voloshyn, V., Tymchuk, K., Symochko, L., Kačaniová, M., Fedoriak, M. 2017. Spiders and other arthropods of Chernivtsi poultry farm (Ukraine) and the preliminary data about bacteria inhabiting their external surfaces. *International Journal of Ecosystems and Ecology Sciences*, **7**(3), 587–596.
- Zonstein, S. L., Marusik, Yu. M., Kovblyuk, M. M. 2017. New data on the spider genus *Levymanus* (Araneae: Palpimanidae). *Oriental Insects*, **51**(3), 221–226.
- Zhuravel, N., Polchaninova, N., Lezhenina, I., Drovalenko, A., Putschkov, A. 2016. Preliminary survey of the ground-dwelling arthropods of the flood-plain meadows in the southeast of Poltava Region (Ukraine). *Biological Bulletin of Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University*, **6**(3), 5–17.

Ми проаналізували стан вивченості аранеофауни, відображений у працях українських арахнологів згаданого періоду, виділяючи умовні групи згідно з основним спрямуванням досліджень: павуки охоронюваних територій; інших природних біотопів; біотопів, що зазнали значної антропогенної трансформації; біотопів урбоекосистем за межами приміщень і, окремо, — у будівлях; територій за межами України; систематичні дослідження й інші напрями. В останню групу об'єднали праці, спрямовані на вивчення різних аспектів біології, екології, хорології, мінливості, характеристики окремих видів, які неможливо об'єднати у незначну кількість логічно відмежованих груп (рис.).

Р и с . Публікації вітчизняних науковців за різними напрямками аранеології у період з січня 2013 по травень 2018 рр.

Систематичні дослідження павуків відображено у 22 публікаціях (14 % від загальної кількості робіт). У еколого-фауністичному аспекті, найбільш вивченими виявилися території об'єктів ПЗФ — 26 публікацій, і природні біотопи за їхніми межами — 25 публікацій (16 і 15 % робіт відповідно). Частка праць, присвячених аранеокомплексам антропогенно трансформованих ландшафтів, виявилася вдвічі меншою — 12 публікацій (7 %). Ще менше досліджень спрямовані на вивчення павуків, що населяють парки, деревні насадження та інші біотопи в урбоекосистемах — сім публікацій (4 %), тоді як вивченню синантропних аранеокомплексів присвячено лише чотири публікації (2 %). До категорії «інші» нами віднесено 49 публікацій (30 %).

Зростає кількість досліджень українських арахнологів, переважно у співпраці із закордонними колегами, присвячених павукам територій за межами України, зокрема Росії, Румунії, Молдови, Азербайджану Казахстану та Ірану. Водночас варто зауважити, що значна кількість праць опублікована латиницею (англійською та румунською мовами) — 64 публікації (40 %), тоді як кирилицею — 98 публікацій (60 %); 40 статей і монографій (25 %) увійшли до міжнародних наукометричних баз даних Scopus і Web of Science.

Подяки. Ми дуже вдячні своїм колегам: А. Гірній (Львів), В. Гнелиці (Суми), О. Делі (Одеса), М. Ковблюку (Сімферополь), А. Надольному (Сімферополь), О. Прокопенко (Донецьк) та М. Федоряк (Чернівці), які відразу відгукнулися на прохання надати списки їхніх публікацій та окреслити напрями наукових інтересів.

*Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
Буковинський державний медичний університет,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*